

Indian deze stellingen zin hebben, dan moeten ze op iets concreets slaan en wordt daarin een oordeel geveld over de gestedheid des harten van hen, die zich bejveren zich aan alle bitterheid te spenen, die niet alleen naar het gebod des Heeren hun tong, maar ook hun pen in toom willen houden. In bescherming worden genomen zij, die zich laten gaan, die, zooals het later heet „een forsche, ronde, felle polemiek” voeren, „die innerlijk waarachtig is”.

Is het niet in-treurig, dat men zich zoo vermeet zich in de plaats te stellen van Hem, Die de harten kent en de nieren proeft?

Denkt men er wel om, dat Hij een jaloeersch God is? Wordt hier niet vergeten, dat inzonderheid den polemist de bede past: „Heere, zet een wacht voor mijn mond, behoed de deur mijner lippen?” (Psalm 141:3.)

Deze stellingen werden geponereerd door Ds C. Veenhof van Haarlem.

Zij werden geplaatst in het weekblad, dat nog kort geleden in dagbladen adverteerde, dat eerstdaags daarin artikelen zouden verschijnen over de ongereformeerde beschouwingen van Prof. X.

Waarlijk, daar is een boek der gedachtenis voor Gods troon.

Werkelijk hiervan begrijp ik niets.

Voor ieder onbevooroordeeld lezer is het overduidelijk, dat ik niet sprak over polemisten, maar over polemiek.

Ik gaf geen oordeel over de harten van de menschen-der-polemiek. Ik heb daar niet aan gedacht! Ik gaf alleen richtlijnen voor de polemiek der menschen.

Wat ik deed was niets anders dan een poging om het gebod der broederliefde te concretiseeren voor het persedebat!

Niets anders dan het uitwerken van een synodebesluit, dat om bescheidenheid, teederheid, voorzichtigheid in het persedebat vroeg.

Niet anders vooral dan het toepassen van de op dezelfde Synode door Prof. Greijdanus naar voren gebrachte gedachte, dat polemiek ook waarachtig en zuiver moet zijn.

Niet anders dan het uiteenzetten van wat door ieder onbevooroordeeld mensch als de elsch Gods voor alle polemiek gelden moet.

Neen waarlijk niet, ik oordeelde niet over harten. Oordeelt een predikant, die zeer concreet en scherp Gods eischen b.v. voor het huwelijk uiteenzet, soms over de harten zijner hoorders?

De reactie van Prof. Hepp lijkt veel op het doen van dien man, die onder de preek van een predikant de kerk uitliep, hem na den dienst opwachste en hem toebeet: „Jij had mij op het oog in je preek”. En ach de domine had alleen maar het Woord Gods verklaard!

Met afschuw werp ik de woorden van Prof. Hepp van mij. Ik gaf geen serie steken onder water! Ik haat dat met een volkomen haat. Wat ik schreef was een conscientiekreet, meer niet, minder niet, anders niet.

Ik heb recht te vragen om mijn stuk te lezen, zoo als het er staat: Een oproep (geen veroordeeling) aan ALLE polemisten. Een oproep tot zelf-onderzoek en dat is geen listig gecamoufleerd vonnis!

Zoo schrijvend maakt Prof. Hepp zich schuldig aan datzelfde kwaad, dat hij in mij veronderstelt en dat onder aanroeping van 's Heeren naam!

Dit is polemiek van het allerslechte soort. Het is het altijd onzuivere speculeren over iemands bedoelingen. Het is het veronderstellen van gisepige, achterbakse bedoelingen, die lijnrecht in strijd zijn met wat letterlijk geschreven staat.

Wat Prof. Hepp schrijft over het signaleeren van bepaalde opvattingen van hem als ongereformeerd heeft hier niets mee te maken. 't Gaat alleen over wat ik schreef. Bovendien het aanduiden, gedocumenteerd, van bepaalde beschouwingen als niet gereformeerd, is niet onbroederlijk. Vergissing is mogelijk, maar onbroederlijk is dat niet.

Tenslotte: dit alles staat te lezen in het blad, dat niet aan polemiek doet! Het blad, dat als leuze voert: Credo, hetwelk is, overgezet zijnde: IK GELOOF.

Ja: ik geloof de gemeenschap der heiligen.

H.

C. V.

Naschrift van de Redactie. Aan bovenstaand artikel heb ik slechts dit toe te voegen:

a. Wat het slot aangaat: „Credo” heeft zich eenigszins anders uitgedrukt, wat dat niet-polemiseren betreft. Overigens heeft Ds Veenhof zekelijk gelijk, als hij ook van dit blad constateert, dat het niet doet, wat het zegt. Het polemiseert tóch over de kwesties, die „buiten” het blad zouden blijven, nog pas inzake de „onverstandelijke genade”. Maar dan op die manier, die ik verwerpelijk vind: geen namen, geen behoorlijke citaten, geen argumenten, alleen maar 'n nietszeggende bewering van 'n paar regels en dan de verzuchting, dat onze gereformeerde naam er mee gemoeid is, benevens de verzekering, dat er „misverstand” is, aan den anderen kant natuurlijk. En dat van iemand, die op zoo veel bezwaren reeds jaren en jaren lang elk antwoord schuldig gebleven is.

b. Er is inderdaad een gedenkboek voor Gods aangezicht. Elke week, waarin copie van Prof. Hepp gedrukt wordt, zonder dat er in staat: broeders en zusters in onzen Heere, ik heb me vergist, Vollenhoven—Janse loochenen niet uitdrukkelijk de onsterfelijkheid der ziel. Schilder doet niet het begrip van den mensch als onder-arbeider „in den ban”, enz. enz. enz., denke Prof. Hepp aan dat gedenkboek.

c. Er is inderdaad geadverteerd (in antwoord op andere advertenties), maar niet over de ongereformeerde beschouwingen (meervoud) van Prof. Hepp. Er is gesproken over zijn ongereformeerde verbondsbeschouwing. Als ik concreet spreek, moet men het niet on-concreet maken. Die bewering houd ik vol, op grond van Prof. Hepps eigen woorden, die ik niet te zijnen gunste corrigeer, gelijk Dr v. Es deed. Overigens was dit een antwoord op een aanval, en de argumenten gaf ik er bij, en — komt er contra-argumentatie, dan zal ik er op antwoorden, met den naam er bij. Voorts was mijn qualificatie conclusie uit controleerbare argumenten. Prof. Hepps veel ernstiger vonnissen zijn in „diagnose” vooropgesteld, en de argumenten bleken ondeugdelijk, de bewijsovervoering ontbreekt nog grootendeels, en op één der patienten werd de diagnose reeds ontoepasselijk verklaard door den dokter zelf.

d. Ik hulver, als ik denk aan wat er voor den dag zou komen, als men het eerste zinnetje van Prof. Hepps onderschrift zou toepassen op al wat hij nu reeds zoo veel jaren achtereen anderen ten laste lei („nijden in het hart der reformatie”, „zich laten gaan”, enz. enz. enz.).

K. S.

werk van dezen keizer.¹⁾ Het eenige, dat we met het oog op het onderwerp, in den titel genoemd, wel moeten zeggen, is dit: Augustus stond voor de geweldige taak, zijn rijk van onmetelijke uitgestrektheid een hechte bestuursorganisatie te geven. En de groote moeilijkheid was daarbij vooral, om de talloze, totaal verschillende stammen en volkeren samen te smelten tot één groot wereldrijk. Maar Augustus weet in korten tijd veel te bereiken. En in het jaar 27 v. Chr. ontvangt hij uit dankbaarheid den titel Augustus, en verkrijgt hij praktisch de alleenheerschappij. Zoo wordt dat jaar 27 het geboortjaar van het Romeinse keizerrijk.²⁾ Maar tegelijk ook het begin van nog iets anders. Het jaar 27 is ook geworden het geboortjaar van keizervergoding en keizercultus.³⁾

Want in dien titel Augustus drukte men reeds uit, dat men in hem zag een bovenaardsch wezen. Een Uebermensch. Tengevolge van allerlei geestelijke stroomingen in een tijd van groote verwarring was het volk tot den keizercultus volkomen bereid. Augustus mag zich nog tot op zekere hoogte daartegen hebben verzet, dit verzet gold slechts enkele deelen van het rijk. En ook daar was het geen principieele afkeer. Zijn motieven waren alleen, dat hij wilde aansluiten bij de oud-Romeinse traditie, en niet een te groote sprong ineens wilde maken. Want ook in die deelen van het rijk wist hij toch een overgangsvorm tot den absoluten keizercultus te scheppen.

Spoedig neemt dan ook de vereering van den keizer groote afmetingen aan. Uit stukken van dien tijd is gebleken, dat men van den keizer alles beleed, wat de kerk uitsprekt van Jezus Christus. De keizer ook draagt de titels: God, God uit God, Heere, Heere en God, Koning, Heiland, Hooge-

1) Zie daarvoor: H. Wagenvoort, Augustus; Schlimmer en De Boer, Woordenboek der Gr. en Rom. oudheid, sv Augustus, full, nr 14; A. J. de Weerd, art. in „De Reformatie”, 17e jrg., p. 423 v.

2) Schlimmer en De Boer, a.w. Je dr., 345.

3) Schlimmer en De Boer, 112; Wagenvoort, 18, 68 v.v.

Een „zwarte lijst” voor Jeugdcentrales. (L)

„De Heraut” van 13 Febr. j.l. lanceert weer eens een voorzichtig verdachtmaking en stukske.

't Gaat over het laten optreden van „bekende sprekers” door onze Jeugdcentrales. De Heraut-redacteur heeft daar natuurlijk niets tegen, „mits men zeker is dat de sprekers, die hierbij optreden, de Gereformeerde beginselen van harte zijn toegedaan”.

Zijn Hooggeleerde kan op dit punt wel gerust zijn. Het zal wel niet zijn voorgekomen, dat een Gereformeerde Jeugdcentrale bijv. Prof. Haitjema als spreker heeft gevraagd. Want alhoewel sommigen „naar het schijnt” Prof. Haitjema als van Gereformeerde beginselen zijnde op een Calvinistencongres hebben laten spreken, hebben anderen blijkbaar zoo hard alarm geroepen, man en paard noemende, dat onze jeugd gewaarschuwd was. Ook verneemt men niet van Jeugdcentrales, die Prof. Pos of Buytendijk lieten optreden, toen zij nog aan de V. U. waren.

Onze jonge menschen hebben, dank zij een Bondsleiding van nu bijna 50 jaar, voor Gereformeerde beginselen een fijnen neus. Daarom is het geen wonder, dat zij met blijdschap kennis nemen van de nieuwe opleving der Calvinistische beginselen in onzen tijd, zoodra zij daarmee in kennis komen.

Maar dat juist verontrust blijkbaar „De Heraut”.

Zij heeft niet het oog op sprekers als Haitjema, Wisse, De Hartog van Amsterdam enz. enz., maar zij heeft het oog op leden der Gereformeerde Kerken in volle rechten; zij heeft het oog op predikanten in onze kerken, die door onze Jeugdcentrales gevraagd werden. Zij heeft het oog op professoren, die... hâar niet aantstaan. En nu roept „De Heraut” de kerkeraden op... om... die predikanten en professoren te schorsen?

Neen, de kerkeraden krijgen lichter werk. Zij moeten toezicht oefenen op de Jeugdcentrales en trachten te bewerken, dat daar geen sprekers worden gevraagd, die door „De Heraut” verdacht gemaakt zijn.

Er moet maar iets op worden gevonden, dat de Heraut-ge trouwe kerkeraden kerkelijk toezicht gaan oefenen op de keuze van Gereformeerde sprekers. Zij moeten langs dit stiekume pad bewerken, dat de jongelui geen kennis nemen, van wat die Gereformeerde sprekers te zeggen hebben, want het is niet allemaal precies zooals „De Heraut” dat wil.

En nu kon „De Heraut” beginnen met man en paard te noemen. Zij kon uit Schrift en Belijdenis de dwaalleer dezer gevaarlijke lieden voor de kerkeraden uiteenzetten. Want die broeders moeten dan toch weten waar ze op moeten letten en welke Gereformeerde predikanten en professoren zij moeten bannen uit deze kleine Calvinisten-congresjes! En dan moet „De Heraut” de woorden der verdachten niet verdraaien, want dan loopen de kerkeraden er nog in ook, als ze met de jeugd gaan praten.

Zal „De Heraut” nu juiste inlichtingen (dat is: leiding) verstrekken?

Neen, „De Heraut” begint nu zeer voorzichtig zware verdachtmakingen voor den dag te halen.

Lees maar:

„Nu schijnt, ('tschijnt maar, dus als de nood aan den man komt binnen zeven weken, dan komt er een klein artikel, waarin 't woordje „misverstand” weer al den laster goed maakt en de lasteraar is vrij) het schijnt

priester. En men noemt zijn decreten „heilige schriften”; en men spreekt van zijn „evangelie”, en van zijn „parousie”.⁴⁾ Voortaan zal dan ook het jaar beginnen op 23 September, den geboortedag van den god, het begin van het evangelie.⁵⁾ Zoo draagt het keizerschap van stonde aan een sterk anti-christelijk karakter, waarom Johannes dan ook in de Openbaring voor zijn teekening van het „beest” de trekken ontleent aan het keizerschap, gelijk dat in zijn dagen zich ontwikkeld had.

Als men met deze dingen rekening houdt, spreekt het haast vanzelf, dat de vermelding van Augustus en zijn beschrijving wel wat meer inhoudt, dan soms wordt gezegd. Veelal bepaalt men zich tot de opmerking, dat God op deze wijze heeft gezorgd voor de vervulling van Micha 5:1. Men redeneert dan zoo, dat de Christus volgens de profetie moest worden geboren in Bethlehem; en dus moesten Jozef en Maria, toen haar dagen vervuld werden, wel voor een tijd hun domicilie verleggen naar Bethlehem. En men spreekt dan van de leiding Gods, dat Hij daarvoor zorgde door het dogma van Augustus. Natuurlijk valt ook dit punt te noemen. Maar toch is de vermelding van dit decreet te uitvoerig, om daarbij te blijven staan. En reeds het noemen van den titel „Augustus” in dit verband kan ons een fingerwijzing geven in de goede richting. Want, al hooren wij daarin niet meer dan een eigenaam, de oude kerk, voor wie Lucas zijn evangelie schreef, beluisterde hierin aanstonds de anti-christelijke motieven van den keizercultus. En voor wie niet overtuigd mocht zijn, levert Openb. 12 wel het bewijs. Want de groote, roode draak, die voor de vrouw staat, om haar kind dadelijk na de geboorte te verslinden, is toch de door den satan bezield en geleide mach, de anti-christelijke wereldmacht, die de oud-testamentische kerk verdrukt en benauwt. En al hebben we hierbij te denken aan alle machten, die in de geheele periode van het Oude Testament het

dus „althans weer een sla gezeld”) en die ons toek niet altoos digd”.

Wij verme die wat me van Gerefor door „De H digd. Dat ka is de jeugd i kenberg ook

Zoo ageer „Ringen”. I „Ringen”.

Er werd ool keraden en geduurd eer tische begin We hadden censuur op

De broede leggen door

Het is du aan den ker Da Veenhof dertig nam

gaat niet ov — neen, 't g het Sion Ge en verdukk

geest dezer en tegen alb omdat het

Woord gaat jes en meer landsche „S

Doch leze „Zelfs me kers laten o

beelden, of t tegen w keraad

Zware ve Bovenbed fessoren en

wat de pr b e l i d t

Wat geloc Dat is ze

DRIE FO vinden alle ondanks v

gingspunt. Nu moet men uit z

een Geref. richte gch rechtig

heid. Hij n En als h

dagen Prof geval niet i bedoelt zee

volk Israël sprake va

En zoo Lucas 2, d

indraagt i rijk van d

Zijn gezal groote act

te openba stander vi

type van Nu valt

schrijving schrijving

hele wer doel hebbe

te verkrij de beschri

gebleken, „breviariu

waarin al deelen va

natuurlijk hebben h

zoo bevat over aant

en verded wilde Aug daster, wi

had gema dan ook l onroerend

zeggen, d van het g

alle moge geweest, c

nisatie te

Nu zot

deze daad

6) Greijdu

7) Zie be

Greijdanus,

Kindh. 98 f

POPULAIR-WETEN: SCHAPPELUKE SCHETSEN

Augustus' registratie: Davids restauratie (BU Luc 2:1,2)

L.4)

De culminatie van Davids zonde in de beschrijving.

Ons Kersfeest ligt weer achter ons. En we moeten nu, met den zegen van dat feest weer verder, het leven in. Dat schijnt wel heel moeilijk. Want velen droomen op het Kersfeest zich een wereld van zachten vrede, en groote stilte. En dan schijnt het leven van vandaag wel in volkomen tegenspraak met wat men op het feest verwachtte. Het lijkt toch wel haast, alsof het feit van Bethlehem zich niet heeft kunnen handhaven in de wereld. Voor deze menschen zal het begin van 1938 de groote tegenstelling zijn van het Kerstfeest. Maar voor wie gelooft, dat ook 1938 is het jaar onzes Heeren, voor hem zal het vaststaan, dat er hier van een tegenstelling geen sprake kan zijn. Wat we nu beleven, zal hij zien, of in ieder geval hebben te zien, als het vervolg op Bethlehem, en als de uitwerking daarvan.

En als we nauwkeurig letten op wat het Kerst-evangelie zelf ons zegt, dan zien we het verband tusschen het heilsfeit van toen en ons leven van vandaag. Dat verband wordt al dadelijk doorzichtig uit de mededeelingen over Augustus en Cyrenius, en hun beschrijving.

Het is toch wel opvallend, dat aan Augustus in het Kerstevangelie zulk een groote plaats wordt ingeruimd. We hooren meer van hem en zijn politiek, dan van de plaats en de omstandigheden van Christus' geboorte. En dat brengt ons als vanzelf tot de vraag: wie was deze Augustus, en wat bedoelde zijn beschrijving? Nu is hier de ruimte niet, om een breede schets te geven van leven en

1) Deze artikelen wachten reeds enkele weken op plaatsing.

(L)

weer eens een ke.
„bekende spre-
eraut-redacteur
men zeker is.
Gereformeerde

vel gerust zijn.
t een Gerefor-
ema als spre-
igen „naar het
meerdere begin-
hebben laten
iard alarm ge-
onze jeugd ge-
let van Jeugd-
lieten optreden.
zij een Bonds-
reformeerd be-
t geen wonder,
van de nieuwe
in onzen tijd.

„De Heraut”.
als Haitjema,
enz., maar zij
erde Kerken in
ikanten in onze
vraagd werden.
häär niet aan-
keraden op...
te schorsen?
kerk. Zij moesten
en trachten te
orden gevraagd.
t zijn.

len, dat de He-
dicht gaan oefe-
rekers. Zij moe-
dat de jongelui
formeerde spre-
et allemaal pre-

t man en paard
denis de dwaal-
keraden uiteen
loch weten waar
teerde predikan-
uit deze kleine
„De Heraut” de
i, want dan loo-
ze met de jeugd

gen (dat is: lei-
voorzichtig
n voor den dag

de nood aan den
mt er een klein
d” weer al den
vrij) het schijnt

ereten „heilige
ijn „evangelie”,
n zal dan ook
, den geboorte-
et evangelie.”
tonde aan een
rom Johannes
teekening van
aan het keizer-
ontwikkeld had.
kenning houdt,
vermelding van
wat meer in-
lal bepaalt men
op deze wijze
van Micha 5:1.
hristus volgens
in Bethlehem,
den haar dagen
hun domicilie
en spreekt dan
oor zorgde door
ijk valt ook dit
vermelding van
te blijven staan.
l „Augustus” in
ing geven in de
wij daarin niet
kerk, voor wie
luisterde hierin
tieven van den
vertuigd mocht
ewijs. Want de
rouw staat, om
te verslinden, is
geleide mach-
tie de oud-testa-
wt. En al heb-
machten, die in
Testament het

dus „althans naar de berichten die ons toekomen” (al-
weer een slag om den arm, „die ander heeft het maar
gezeid”) enfin „het schijnt, althans naar de berichten,
die ons toekomen”, dat „dit recht van den Kerkeraad
niet altoos door onze Jeugdcentrales wordt geëerbiedigd”.

Wij vermoeden, dat er Jeugdcentrales geweest zijn,
die wat meer wilden hooren van den huidige stand
van Gereformeerde Calvinistische beginselen en die de
door „De Heraut” verdachte sprekers hebben uitgenoo-
digd. Dat kan best zijn, want als er een opleving komt,
is de jeugd er graag bij. Dat was in de dagen van Von-
kenberg ook zoo. Toen was er ook heel wat tegenstand.

Zoo aageerde eens een predikant tegen invoering van
„Ringen”. Dat was maar na-apen van de kerkelijke
„Ringen” meende hij. En dit was nog vrij onschuldig.
Er werd ook met zwaarder geschut geschoten door ker-
keraden en predikanten. 't Heeft op vele plaatsen lang
geduurd eer de jeugdverenigingen met haar Calvinis-
tische beginselen gesteund werd door den kerkeraad.
We hadden toen ook nog A- en B-kerkeraden! Maar
censuur op sprekers was er niet.

De broeders wilden in de kerk geen „richting” op-
leggen door kerkelijke regeering.

Het is dus geen wonder, dat een Jeugdcentrale niet
aan den kerkeraad gaat vragen of zij Prof. Schilder of
Ds Veenhof of Prof. Dijk of Ds Spijker of (vul maar
dertig namen in) mag laten spreken. Nog eens, het
gaat niet over mannen als Haitjema en Wisse, en Pos-
neen, 't gaat over mannen van onverdrachten ijver voor
het Sion Gods van dezen tijd; mannen, die smaadheid
en verdrukking lijden om hun getuigenis tegen allerlei
geest dezer eeuw, tegen Barth, en C. D. U. en N. S. B.
en tegen alles wat bij ons de grenzen uit gaat wischen,
omdat het de levende en krachtige belijdenis van het
Woord gaat verwisselen voor persoonlijke partijchap-
jes en meeninkjes en gevoelige indrukjes voor buiten-
landsche „Sprekers” als Weatherhead en Stanley Jones.

Doch lezen we „De Heraut” verder:

„Zelfs moet het voorkomen, dat Jeugdcentrales spre-
kers laten optreden, die propaganda drijven voor denk-
beelden, of zoo men wil beginselen, die lijnrecht ingaan
tegen wat de predikanten en de kerkeraad geloof en be-
lijdt”.

Zware verdachtmaking.
Bovenbedoelde, door ons g e n o e m d e, groep pro-
fessoren en predikanten, zouden lijnrecht ingaan tegen
wat de predikant en de kerkeraad „geloof en be-
lijdt”.

Wat geloof en belijdt die predikant en die kerkeraad?

Dat is zeer helder en uitvoerig geformuleerd in de
DRIE FORMULIEREN VAN EENIGHEID. Daarin
vinden alle kerken en ook de broeders en zusters,
ondanks velerlei verschil van meeningen, hun vereeni-
gingspunt.

Nu moet Prof. H. H. Kuyper eens voor den dag ko-
men uit zijn schuilhoek en zeggen welke spreker voor
een Geref. Jeugdcentrale „naar het schijnt”, „bij ge-
ruchte gehoord” er heeft gesproken, zóó, dat het lijn-
recht inging tegen de drie Formulieren van Eenig-
heid. Hij neme er onze heele Liturgie maar bij.

En als hij dan soms een Jeugd-club vond, die dezer
dagen Prof. Haitjema liet optreden, dan moet hij dat
geval niet noemen, want dat heeft hij niet bedoeld. Hij
bedoelt zeer bepaald zijn Gereformeerde broeders, die

volk Israël verdrukten, toch is hierbij wel bijzonder
sprake van het Romeinsche rijk.⁶⁾

En zoo zegt ons al dadelijk dat eerste vers van
Lucas 2, dat op het oogeblik, dat God Zijn Zoon
indraagt in de wereld, er ook beweging is in het
rijk van den antichrist. Op het moment, dat God
Zijn gezalfden Christus openbaart, is er ook de
grootste activiteit van den vorst der duisternis, om te
openbaren den grooten tegenhanger en tegen-
stander van Christus, om te vertoonen het proto-
type van den antichrist.

Nu valt ook vanzelf het juiste licht op de „be-
schrijving”, en op de mededeeling, dat die be-
schrijving moest worden doorgevoerd in „de ge-
heele wereld”. Die beschrijving zal wel mee ten
doel hebben gehad, om een goede belastingregeling
te verkrijgen. Toch zal daarin de betekenis van
de beschrijving wel niet zijn uitgeput. Want het is
gebleken, dat Augustus altijd bij zich droeg zijn
„breviarium”, een eigenhandig geschreven stuk,
waarin alle mogelijke statistische gegevens uit alle
deelen van zijn rijk waren verwerkt. Hij moest
natuurlijk voor een goed bewind een overzicht
hebben hoe de situatie was in alle opzichten. En
zoo bevatte dat breviarium dan ook alle gegevens
over aantal burgers, publieke inkomsten, soldaten
en verdediging, bestuur en belastingen, enz. Ook
wilde Augustus voltooien den aanleg van een ka-
daster, waarmee Julius Caesar reeds een aanvang
had gemaakt. Met het oog daarop moest men zich
dan ook laten beschrijven in de plaats, waar men
onroerende goederen bezat. We kunnen dus veilig
zeggen, dat de beschrijving beoogde de handhaving
van het gezag, de eenheid en bloei van het rijk in
alle mogelijke opzichten. Het is de grootste poging
geweest, om het onmetelijke rijk een hechte orga-
nisatie te geven.⁷⁾

Nu zou men op zichzelf geneigd kunnen zijn,
deze daad toe te juichen. Zoo'n geweldig rijk had

6) Greijdanus, Openb. (K. V.), 191 v.

7) Zie behalve de comm.: Pickel, Messias König Jezus, 27;
Greijdanus, Bijb. Hdb. II, 190 v.; Bornhäuser, Geb. u.
Kindh. 98 f.; Dalman, Orte u. Wege, 3. Aufl. 35.

hij onlangs aanklaagde en die hem publiek en in par-
ticuliere correspondentie verzochten zijn pertinente on-
waarheden te herroepen, waarop hij eenige maanden
later van „misverstand” schreef.

Prof. Kuyper noeme nu een spreker voor een Geref.
Jeugdcentrale, die beginselen verkondigde lijnrecht in
strijd met de drie Formulieren en de Geref. Liturgie.

Hier is een zware verdachtmaking aan 't adres van
onze heele Gereformeerde Jeugd. Zoo in 't vage weg
kan iedere Jeugdcentrale er voor aangezien worden, als
zij een spreker uit bovengenoemde groep — of ook, als
zij een spreker zonder Heraut-in-zijn-jaszak, laat op-
treden.

Want het gaat hier om een hegemonie van „denk-
beelden” en „meeningen” van een partij in onze ker-
ken.

't Gaat niet over de drie Formulieren — en 't gaat
niet tegen Barthianen, die als Haitjema, den ganschen
grond van Woord en belijdenis ondergraven. Maar het
gaat over de stelling van predikant en kerkeraad in den
strijd rondom de opleving van Calvinistische beginselen
en van vernieuwden ijver in het belijden der oude waar-
heid.

Er zijn menschen onder ons, die liefkoosde weten-
schappelijke stellingen zouden moeten loslaten en die
dat liever niet doen. Dat is heelemaal niet erg. Er is in
tijden van worsteling der kerk altijd een gedeelte vrome
trouwe belijders, dat niet zoo gauw het oude kan losla-
ten. Paulus was in dat opzicht verder dan Petrus, die
nog veinade toen de Joden kwamen.

Maar wel is het erg, wanneer e i g e n d e n k -
beelden en wetenschappelijk ge-
v o r m d e m e e n i n g e n e n s y s t e m a t i -
sche uiteenzettingen in de plaats gezet
worden voor de belijdenis des geloofs van de kerk.

A. JANSE.

(Wordt vervolgd.)

Vlaanderen roept.

Vlaanderen Roept. Onder redactie van
Emile Buysse. — Bosch & Keuning N. V.,
Baarn.

Eens, eeuwen geleden, was Vaanderen het
grootste cultuurcentrum van het Noorden. Toen
Amsterdam en Rotterdam nog maar onbekende
visschersdorpjes waren, toen het „lage land bi-
der see” nog geen rol speelde op het wereldtooneel,
stond Vlaanderen reeds op het hoogtepunt van
zijn roem.

Gent, Brugge, Yperen hadden reeds wereldver-
maardheid; de nijvere burgers hoopten schatten
op en bouwden hun prachtige stadhuizen, ker-
ken en markthallen. Onverschrokken verdedigers
hunner vrijheid, durfden zij den strijd aan met het
machtige Frankrijk. De Guldensporenslag verleer-
de den trotschen adel neer te zien op den plom-
pen dorper en verachtelijken burger. „Vlaanderen,

een zoodanige beschrijving wel haast noodig, zou
het bestuur mogelijk zijn, en het gezag van den
keizer gehandhaafd kunnen blijven.

Maar daar staat geen enkel ding op zichzelf;
daarom mogen we het een van het ander niet los-
maken. Deze beschrijving is geweest een inte-
greerend bestanddeel van Augustus' politiek. En
ja, dan kan hij wel voor het bestuur van zijn rijk
geschikte maatregelen getroffen hebben; maar die
zijn dan toch opgenomen in zijn strijd voor het
eene wereldrijk, en de vergoding van den keizer.
En daarom is dit gebod een essentieel bestanddeel
van zijn anti-christelijke werken, en moeten wij
het zien in het groote raam van keizercultus, en
van staatsalmacht, en van wereldrijk. Alleen zoo
grijpen we hier de lijnen der Schrift. En daarom
is dit de nieuwe torenbouw van Babel. Hier is
weer het streven naar het eene, ongedeelde wereld-
rijk, dat allen omvat. En ditmaal wordt hun spraak
door God niet verward. Door het geweld der
wapenen, en door wijze tactiek, en door nauw-
keurige registratie komt de oude droom van Babel
zijn werkelijkheid nabij. De energieën van het
ongeloof, die weleer leidden tot het bouwen van
de eene stad, die krachten werken hier vertien-
voudigd. En nu men die eenheid een zichtbare be-
lichaming geeft in den keizer, die als Heer en God
door heel de wereld moet worden aanbeden, nu
bouwt men onnienw den toren, welks opperste in
den hemel reikt.

En daarom is dit decreet werkelijk wel wat
meer, dan een middel, om den Christus in Beth-
lehem te doen geboren worden. Nu God — want
Kerstfeest is het einde niet; het moet ook Pink-
steren worden! — nu God gaat voorbereiden de
wereldeenheden door den Geest van Christus, nu is
ook de duivel bezig met het stichten van zijn
eenheid, de eenheid in het „beest”. En hij is vroe-
ger. Hij is eerder gereed met zijn formatie van het
anti-Bethlehem, dan God met het werk, dat Hij in
Bethlehem begint. God is pas begonnen, en de Chris-
tus is nog niet eens geboren; en dan is al gezorgd
voor de bevestiging van het rijk van den antichrist.

de Leeuw!” zong het vrijheidslied van de talrijke
machtige belforten.

Wanneer wij onze oudste letterkundige werken
opslaan, kunnen wij met trots wijzen op een der
mooiste ridderromans uit de Middeleeuwen, de
„Karel ende Elegast”; op het fraaiste en over-
moedigste, geestigste en merkwaardigste staaltje
van burgerlijk verzet tegen adellijke en geestelijke
grootdoenerij, dat het epos „van den vos Rei-
naerde” ons biedt. Het is alles Vlaamsch, maar wij
voelen het als bij ons behorend. Was niet de
Vlaming Jacob van Maerlant „de vader der Diet-
sche dichteren algader?”, dus ook van de Neder-
landsche?

Wel waren in de Middeleeuwen de staatkundige
grenzen anders getrokken dan tegenwoordig en
behoorde een deel van het tegenwoordige Noord-
Nederland tot Vlaanderen, maar toch was de
innerlijke band die beide landen nu aan elkaar
verbindt, toen niet hechter. Het grootsche Vlaan-
deren der Middeleeuwen is voor ons gevoel een
stuk van onze geschiedenis.

En toch heeft er steeds een groote tegenstelling
tusschen beide stamverwante landen bestaan.

Vlaanderen industrieland, Holland zeevarende
mogendheid, het eerste Rooms-Katholiek, het
laatste Protestantsch.

De reformatie, in Vlaanderen begonnen, heeft
Holland bevrijd van Spanje, in denzelfden tijd dat
de inquisitie het nieuwe geloof in het Zuiden uit-
roeide en het land tot den bedelstaf bracht. Hol-
lands gloriëtijd is het tijdperk van diep verval in
Vlaanderen. De oude stadhuizen, gildehuizen, hal-
len, belforten, kerken en kloosters wekten slechts
herinneringen op. Steden als Brugge lijken een
verstard droom. Een eeuwenlange slaap ver-
sufte het Vlaamsche volksdeel, zoodat bij de ge-
boorte van den Staat België het merk van achter-
lijkheid op Vlaanderen gedrukt werd.

De beste zonen van het land bonden den strijd
weer aan met het Fransche element, de helden-
gestalten der middeleeuwen treden weer naar vo-
ren, de oude strijdkreet: „Vlaanderen, de Leeuw”
klinkt weer luid op. Vlaanderen riep om Noord-
Nederland en de roep werd opgevangen. De
grootste Vlaamsche schrijvers, Gezelle en Streuvels,
werden hier gelezen en bewonderd. De enorme
opbloei der Vlaamsche literatuur werd gesteund
door het hartelijk meeleven in het Noorden.

Diep heeft de Vlamingen gegriefd de houding
der Fransch voelenden in en na den grooten
wereldoorlog. Het eenige stukje van België dat vrij
bleef achter den IJzer, was Vlaamsch, verdedigd
bijna uitsluitend door Vlamingen. In plaats van
dankbaarheid, was groote vernedering het loon
der dapperen, maar hun taai volharden in de
moeilijke jaren na den oorlog, heeft resultaat ge-
had. De roep van Vlaanderen klinkt weer luid.

Het is daarom een goede gedachte geweest van
de firma Bosch en Keuning om een fors boek-
werk geheel te wijden aan Vlaanderen. De „roem
en de rouwe” van het oude cultuurland wil het
doen hooren en zien in woord en beeld.

De fraaie foto's van het boek laten het land en
zijn bewoners zien, zooals het was en is. Het

Zoo kunnen we hier dan ook spreken van de
culminatie van Davids zonde. Daarmee bedoel ik
niet zijn overspel, al heeft Augustus zich ook meer-
malen aan die zonde schuldig gemaakt.⁸⁾ David,
die als koning het beeld van den komenden Chris-
tus moest vertoonen, in de zuivere bediening van
het theocratisch koningsambt, David heeft een
moment gehad, waarop hij ondanks de waarschu-
wing van Joab het volk ging tellen. Hij verstond
toen niets meer van zijn ambt. De waan van den
absoluten vorst had ook hem bekoord. Maar die
zonde bereikt hier een hoogtepunt bij Augustus.
Hij gaat de wereld beschrijven, maar niet bij de
gratie Gods, en niet ter eere Gods. Hij zit op den
troon voor zichzelf en door zichzelf. En dat
anti-christelijke, dat bij David niet meer was dan
een incident, hoe ernstig ook, dat is bij Augustus
regel. En dat drijft hem ook tot zijn beschrijvingen.
Hij zal zijn rijk organiseren, en zoo zal hij God
zijn, door allen te prijzen.

En dat is nu het begin van het Kerstevangelie.
Er blijft nu niet veel over van het sprookjes-
achtig mooie en van die intieme sfeer en van dien
zachten vrede, waarvan velen graag droomen, en
die voor hen aan het Kerstfeest inhaerent is.
Want het Kerstevangelie begint met te verhalen
van het woeden en woelen van den antichrist, en
van zijn energieën, en van zijn geweld, juist op
het moment van Christus' geboorte. En daarom
is de vrede, die God nu op aarde brengen en ver-
kondigen laat, toch onlosmakelijk verbonden met
den grooten strijd, en de verbeterde vijandschap, die
God in den beginne stelde. Ook de engelenzang
brengt geen pauze in dien strijd, en geen wapen-
stilstand; maar een nieuwe acte van vijandschap.
De groote tegenstander van den beginne ontplooft
meerdere kracht. Daarom is de engelenzang dan
ook nieuw en zwaarder materiaal, dat God in den
strijd werpt.

K.

B. H.

8) Wagenvoort, 94; Schlummer en De Boer, 345.